

Selçuk Üniversitesi/Seljuk University
Fen-Edebiyat Fakültesi/Faculty of Arts and Sciences
Edebiyat Dergisi/Journal of Social Sciences
Yıl/ Year: 2007, Sayı/Number: 17, 77-103

SİVEREKLİ İBRAHİM RE'FET VE MEVLİD'İ

Dr. Ekrem BEKTAŞ

Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

ekrembek13@yahoo.com

Özet: İbrahim Re'fet, 1875-1938 yılları arasında Siverek'te yaşamış ve daha çok şairliğiyle tanınmış önemli şahsiyetlerden biridir. Şiirlerinde Re'fet mahlasını kullanan, divan tertip edecek kadar şiirleri ve Mevlid-i Şerif'i bulunan şairin hayatı ve eserleri üzerine bugüne kadar herhangi bir çalışma yapılmış değildir. Bu çalışmada Re'fet'in hayatı ve Mevlid'i üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Siverekli İbrahim Re'fet, Divan şiiri, Mevlid.

İBRAHİM RE'FET FROM SİVEREK AND HIS MAWLID

Abstract: İbrahim Re'fet is an important and well-known person lived in Siverek from 1875 to 1938. He used pseudonym of Re'fet in his poems and he has a lot poems and a Mawlid-i Sharif (Islamic Memorial service) when collected they can perform a divan. There is no any study done about his life and his poems until now. In this study the life of İbrahim Re'fet and his ceremony will be determined.

Key Words: İbrahim Re'fet from Siverek, Divan poem, Mawlid.

Hayatı:

Siverek'in yetiştirdiği önemli şahsiyetlerden biri de şair İbrahim Re'fet Efendi'dir. Osmanlı'nın son dönemiyle Cumhuriyetin ilk çeyreği arasında yaşamış olmasına rağmen Re'fet'in hayatı hakkında bilinenler oldukça azdır. Şairin hayatı hakkında, *Şanlıurfa Şairleri* (Alpay, 1986: 179-180) adlı eser ile daha önce Siverekte yayınlanmış olan bir iki dergi ve gazete yazısı dışında, yazılı herhangi bir bilgi olmadığı gibi bugüne kadar hiçbir bilimsel çalışma da yapılmış değildir.¹

İbrahim Re'fet, Siverek'te Kadirzâdeler olarak bilinen aileye mensuptur. Kadirzâdeler hakkında en sağlıklı bilgiye, aynı aileye mensup bazı kişilerin sözlü olarak naklettikleri ulaşıyoruz. Anlatılan bu sözlü bilgilere göre aile, aslen Orta Asyalı olup oradan Musul'a göç eder. Musul'da "Celizâdeler" olarak bilinen aile, daha sonra Musul'dan ayrılıp Bağdat'a yerleşir. Bağdat'ta iken Abdulkadir-i Geylânî'nin kurucusu olduğu Kâdirî tarikatine girdikleri için aile burada "Kadirzâdeler" olarak anılır. Daha sonra aile Bağdat'tan ayrılıp Siverek'e gelip yerleşir.²

İbrahim Re'fet'in öz torunu ve avukatlık mesleğini sürdüren M. Arif Altunkalem de yukarıda anlatılan sözlü bilgilerin büyük kısmını babasından duyduğunu, fakat ailenin aslen Orta Asyalı olduğuna dair bir bilgiyi babasından duymadığını; aksine babasının, Kadirzâdeler olarak bilinen ailenin, peygamber soyundan geldiğini ve Abdulkadir-i Geylânî ile kan bağının olduğunu söylemektedir.

Yukarıda anlatılan bilgi ve belgelerin dışında, elimizde kim tarafından yazıldığı anlaşılmayan Kadirzâdeler ailesinin şeceresi vardır.³ Şecere ailenin soykütüğü açısından oldukça önemli belge niteliğindedir. Şecere, tarihlendirilmemekle birlikte yedi kuşak önceden başlamakta ve ailenin en büyüğünün adı Abdulkadir olarak geçmektedir.

Şeceredeki kayda göre asıl adı İbrahim Hakkı olan ve şiirlerinde Re'fet mahlasını kullanan şair, 1875 yılında Siverek'te doğmuştur.⁴ (Oyman, 1968: 14-15) Halk arasında daha çok İbrahim Re'fet veya Şair Re'fet olarak tanınmıştır. İbrahim Re'fet'in babasının adı Abdurrahman Behçet'tir.⁵ Abdurrahman Behçet, Muhammed Arif'in

1 İbrahim Re'fet hakkında yazılmış ilk yazı Mehmet Oyman'a aittir. Makalenin hiçbir kaynağa atıf yapılmadan sadece sözlü bilgilerden yola çıkılarak yazıldığını tahmin ediyoruz. (Oyman, 1968: 14-15) Adı geçen dergideki yazı ufak tefek değişikliklerle ve isim belirtilmeden Siverek Gazetesi'nde "Siverek'in Yetiştirdiği Ünlüler ve Büyükleri(1) Şair İbrahim Re'fet Kimdir?" başlığıyla tefrika edilmiştir. Yine bu yazıda verilen bilgilerin aynısı Tarihi ve Kültürüyle Siverek adlı çalışmada da tekrar edilmiştir. (Özgültekin-Akman, vd. 2003: 271.) Ayrıca 13-14 Ekim 2001 tarihinde düzenlenen Tarihte Siverek Sempozyumu'nda "Şair İbrahim Re'fet'in Şiirleri Üzerine Sosyolojik bir Çözümleme" başlığını taşıyan bir bildiri sunulmuştur. Ancak anılan bildiri de şair hakkında hiçbir bilgi verilmediği gibi örnek olarak verilen şiirlerin de nereden alındığı gösterilmemiştir. (Cengiz, 2001: 159-163)

2 Daha fazla bilgi için bkz: (Sarıççek, 2001: 143-155).

3 Bu konuda çalışmamıza imkan sağlayan ve İbrahim Re'fet ile ilgili bilgi ve belgeyi bize temin etme lutfunda bulunan şairin torunu Avukat M Arif Altunkalem'e teşekkür ederiz.

4 "Şanlıurfa Şairleri" adlı kitapta şairin doğum tarihi 1880 olarak verilmiştir. (Alpay, 1986: 179)

5 Şecerede şairin babasının adı sadece Abdurrahman olarak geçer.

oğlu olup, onun da babasının adı Eyyup'tur. Eyyup, Osman'ın oğlu; Osman ise Abdulkadir'in oğlu olarak şecerede yazılıdır.

Ayrıca şecerede sadece isim belirtilmemiş, bazı kişiler hakkında aydınlatıcı bilgiler de verilmiştir. Şecerede, şairin büyük dedelerinden Abdulkadir, Osman ve Eyyup hakkında her hangi bir bilgi olmazken, İbrahim Re'fet'in kendisi, Eyyup adındaki kardeşi, babası ve dedesi hakkında ise kısa da olsa bazı bilgiler yer alır. Soyağacında, şairin dedesi olan Muhammed Arif'in, Siverek'te kadılık yaptığı, Hüseyin Çeribaşı Camisi'nde⁶ müteveli olduğu, seksen yıldan fazla ömür sürdüğü ve 1280/1863-64 yılında vefat ettiği bildirilmiştir.

Şairin babası Abdurrahman Behçet hakkında da şu bilgiler yer alır: “*Kitâbet ilminde mahâreti olup otuz seneden mütecâviz Hükûmet Konağı'nın tahrîrât kitâbeti vazifesini îfâ etmiştir. Hüseyin Çeribaşı Cami'i'nde tevliyyet edip 1298/1882-83 târihinde vefât etmiştir.*”⁷ Şecereye göre Abdurrahman Efendi'nin Eyyup, Muhammed Arif ve İbrahim Hakkı adlarında üç erkek çocuğu vardır. Şecerede şairin kardeşlerinden Muhammed Arif hakkında bilgi olmamakla birlikte Eyyup hakkında şu bilgi yazılıdır: “*Hüseyin Çeribaşı cami'ine müteveli olmuş, bir aralık divân-ı umûmiyye kitâbeti ve bir müddet dahı Reji me'mûrluğunda istihdâm oldukda 316 tarihinde elli dört yaşında olduğu halde bilâ-veled vefât etmiştir.*”

İbrahim Re'fet hakkında ise şu bilgi kayıtlıdır: “*Birâderi Eyyub'dan sonra Hüseyin Çeribaşı Cami'i'nde müteveli olup bir aralık Nûfûs me'mûrluğu, Re'fet ismiyle bir Mevlûd te'lîf etmiştir.*”

Yine şecerede verilen bu kısa bilgilerden de anlaşıldığı üzere İbrahim Re'fet, daha on iki on üç yaşlarında iken babasını kaybetmiş; kendisi de ağabeyi Eyyub, babası ve dedesi gibi aynı caminin müteveli heyetinde bulunmuş, kısa bir süre de olsa Nûfûs Müdürlüğü'nde memurluk yapmıştır.

İbrahim Re'fet'in hayatı ile ilgili şecerede anlatılan bu kısa bilgidен farklı olarak Şanlıurfa Şairleri adlı eserde, şairin eğitimi hakkında şu bilgi yer alır: “*...Siverek Reji müdürü olan ağabeyi Eyyub Bey'in himayesine girmiş, onun tayini ile gittiği Besni'de rüşdiye tahsiline başlamıştır. Buradan sonra Besni Tahtaova Medresesi'ne başlar, Medrese tahsilini Siverek Fevziye Medresesi'nde bitirir.*” (Alpay, 1986: 179)

Siverek Dergisi ve *Siverek Gazetesi*'ndeki yazılarda ise şairin Besni Rüşdiye Mektebi'ndeki eğitiminden hiç söz edilmez, sadece Re'fet'in okul çağına geldiğinde babası tarafından Siverek'teki Fevziye Medresesi'ne⁸ kaydedildiği ifade edilir. Adı geçen medresede İbrahim Hakkı, Siverek Müftüsü Zülfikar Zühtü Efendi⁹ ile kendi

6 Halk arasında Sulu Camisi olarak bilinen mabedin asıl adı Hüseyin Çeribaşı Camisi'dir. Siverek Çeribaşı Hüseyin Paşa tarafından yaptırılan caminin yapılış tarihi tam olarak bilinmemektedir. (Özgültekin,-Akman vd., 2003: 325-328)

7 Şanlıurfa Şairleri adlı eserde şairin babasının ölüm tarihi 1886 olarak verilmiştir. (Alpay, 1986: 179)

8 Bu dönemde Siverek'te eğitim kurumu olarak Yusufiye ve Fevziye medreseleri faaliyette imiş. Daha fazla bilgi için bkz: (Özgültekin,-Akman vd., 2003: 394).

9 Hayatı için bkz: (Özgültekin, 2006: 179-180).

akrabası olan Kadirzâde Hacı Yusuf Samî Efendi'den Arapça ve Farsça'nın yanında dinî ve müsbet ilimleri ders alır. (Oyman, 1968: 14-15); (Özgültekin-Akman vd., 2003: 394) Burada öğrenci iken bir taraftan da şiir yazmaya başlar ve şiirlerinde Re'fet mahlasını kullanır. Ancak bu mahlasın kim tarafından verildiğini ve ne amaçla bu mahlası aldığını bilemiyoruz.

İbrahim Re'fet, medrese eğitimini bitirdikten sonra değişik kurumlarda memuriyet hayatına atılır. Şairin memuriyeti hakkında en fazla bilgi içeren kaynak yine *Şanlıurfa Şairleri* adlı kitaptır. Burada verilenlere göre İbrahim Re'fet, kardeşinin ölümü üzerine ilimle uğraşmayı bırakmış ve evi geçindirmek için Siverek nüfus memurluğu görevine başlamıştır. Buradan 1906'da tahrirat katipliğine, 1908'de tahrirat evrak memurluğuna, 1909'da Siverek Adliyesi aza mülazımlığına, 1911'de noterlik ilavesiyle adliye başkatipliğine atanır. Şairin 1916 yılında ticarete başladığını bildiren Alpay, 1924'te de Urfa İl Meclisi azalığına ve buradan da encümen azası seçildiğini bildirir. (Alpay, 1986: 179) Böylece Re'fet'in şairlik, memurluk ve ticaret hayatı yanında siyasete girdiğini öğrenmiş oluyoruz. Ayrıca *Tarih ve Kültürüyle Siverek* adlı çalışmada, İbrahim Hakkı'nın 1905 yılında mülkî amirlik görevinde bulunduğu yazılıdır. (Özgültekin-Akman vd., 2003: 394)

İbrahim Re'fet evlenmiş, Mehmet ve Abdurrahman adlarında iki erkek çocuğu olmuştur. Ayrıca küçük yaşta ölen kızı Cahide için yazdığı mersiyedeki şu bendden:

*Mağberinde uyu ey Câhidem ey nâzlı bebek
Niçün ağlar saña Mihriye Fehime ağabek
Âh-ı hasretle seni ninilerim maşşere dek
Seng-i firkatle göñül şîşesini kırdı felek
Yavrumu aldı elimden beni yandırdı felek¹⁰*

Mihriye ve Fehime adlarında iki kızı olduğunu öğreniyoruz. Ancak elimizdeki aile şeceresinde kız çocukları kaydedilmediği için bu bilgimizi delillendirme imkanı yoktur. Şairin torunu M. Arif Altunkalem, Meyriye ve Halise adlarında iki halasının olduğunu söylediler. Mihriye'nin halk arasındaki söyleyişle Meyriye olması gayet tabiidir. Halise ve Fehime karışıklığını ise gerçek ad ile göbek ad farklılığından olabileceğini tahmin ediyoruz.

İbrahim Re'fet, 1926 yılına kadar hayatını Siverek'te sürdürmüştür. Ancak şairin H. 1342/M. 1926 yılında bölgenin nüfûz sahibi ağalarıyla birlikte Konya'ya sürgün edildiğini ve burada memuriyete başladığını öğreniyoruz. Bu sürgünün Doğu ve Güneydoğu şehirlerinin çoğunda olduğu gibi 1925 yılındaki Şeyh Said İsyanı'ndan kaynaklandığını tahmin ediyoruz. M. Arif Altunkalem de bu tahminimizi doğrulayan sözlü bilgilerle birlikte, dedesi İbrahim Re'fet'in Konya'ya sürgün edildiğinde amcası Mehmed'in on iki, babasının ise henüz dört yaşında olduğunu ifade ettiler. Bu sürgünden çok fazla müteessir olan şairin Konya'daki hayatı çok uzun sürmez. Re'fet,

¹⁰ Bu mersiye, araştırmacı Ramazan Özgültekin'in elinde bulunan Re'fet'e ait şiirlerin yer aldığı fotokopiden alınmıştır.

Konya'da bulunduğu sırada, dikilen Atatürk heykeline atfen yazdığı ve aşağıya ilk bendini aldığımız uzun muhammes-i mütekerrir yazar:

Bin kahr u musîbet ile inler iken evvel
Kara oldu günlerimiz 'ûde mübeddel
Kurtardı bizi işte bu Gâzî-i mübeccel
Yüksel şeref ü şân ile göklere yüksel
Ey sîne-i millette kurulmuş ulu heykel¹¹

Yazılan bu manzume, şairin tekrar Siverek'e dönmesini kolaylaştırmış olmalı ki bir buçuk yıl (18 ay) aradan sonra Re'fet tekrar Siverek'e dönmüştür. Sürgünden Siverek'e dönen şairin tekrar ne işle meşgul olduğunu bilemiyoruz. Ancak bazı çalışmalarda şairin çeşitli görevlerde bulunduktan sonra 4 Şubat 1938 tarihinde vefat ettiği yazılıdır. (Oyman, 1968: 15) Mezarının Belediye tarafından yaptırılan bir binanın altında kaldığı söylenmektedir.

Siverek ismini taşıyan uçağı karşılamak üzere 30.08.1931 tarihinde yapılan resmî törenin çekilmiş bir fotoğrafı vardır. Yusuf Samî Efendi ve ileri gelenlerin de yer aldığı bu resimde İbrahim Re'fet'in Yusuf Samî Efendi'nin hemen arkasında duran sakallı kişi olduğunu sözlü bilgilerden öğreniyoruz. Bu resme göre İbrahim Re'fet'in uzun boylu, gözlüklü ve dolgun biri olduğunu söyleyebiliriz. Yine halim, mütevazı ve sade bir kişiliğe sahip olduğunu rivayet edilir.

Eserleri:

Şeceredeki "*Re'fet ismiyle bir Mevlûd te'lif etmiştir.*" cümlesi ile Alpay'ın "*Mevlid, Safahât-ı Sevdâ eserlerinin adıdır.*"¹² (Alpay, 1986: 179) bilgisi dışında hiçbir kaynaktan İbrahim Re'fet'in eserlerinden söz edilmez.¹³ Ancak İbrahim Re'fet'in asıl şöhretini sağlayan onun şairlik yönü olduğu konusunda herkes hemfikirdir. İbrahim Re'fet'in bugün itibarıyla elimizde iki eseri vardır. Bunlardan ilki henüz tertip edilmemiş ve defterlerde dağınık halde bulunan şiirlerinin oluşturduğu *Divân*¹⁴ ile Hz. Muhammed'in doğumunu anlatan *Mevlid*¹⁵ dir.

Türk edebiyatında, Hz. Muhammed'in doğumunu anlatan mevlid metinleri İbrahim Re'fet'e gelinceye kadar yüzlerce şair¹⁵ tarafından yazılmış olmakla birlikte

11 Bu manzumeyi de lutf edip bize veren Ramazan Özgültekin'e teşekkür ederiz. Bendin ikinci mısraının vezni bozuktur.

12 Burada verilen bilgide bir karışıklık olduğu kanaatindeyiz. Sözü edilen "Safahât-ı Sevdâ" ayrı bir eser mi yoksa şairin şiir kitabının ismi mi hususu tam belli değildir. Hatta "Şiirler" diye de bir eser ismi zikredilmiş ki bunun müstakil eser olması mümkün değildir. Muhtemelen Re'fet, Mehmet Akif'in etkisinde kalarak şiirlerini Safahât-ı Sevdâ adıyla kitaplaştırmak istemiştir.

13 Harran Dergisi'nde Mehmet Cuma Oymak tarafından "Re'fet Mevlidi (İbrahim Re'fet)" adıyla negredilmiş olan mevlidin Siverekli İbrahim Re'fet'in Mevlidi ile bir ilgisi yoktur. Adı geçen Dergi'de yayınlanmış olan mevlid Diyarbakırlı İbrahim Re'fet'in Tarz-ı Cedid adıyla 1325 yılında basılmış olan mevlidinin günümüz alfabesine aktarılmış halidir. Adı geçen şair ve Mevlid'i için bkz. (Tuman, 2001: 297).

14 İbrahim Re'fet'in şiirleriyle ilgili çalışmalarımız devam etmektedir.

15 XVI. yüzyıl tezkirecilerinden Latîfî, "Bu fakîr ü hâkîr bu zamâna degin yüz 'aded mevlid kitâbı gördüm ve nazâr-ı iltifâtle her birin gözden geçürdüm" cümlesiyle Süleyman Çelbi Mevlidi'nden başka yüz mevlid gördüğünü ifade eder. (Latîfî, 1314: 57).

Süleyman Çelebi (ö.1422)'nin H. 812/1409 yılında yazdığı *Vesîletü'n-necât* (Pekolcay, 1980) adını taşıyan mevlidi kadar ne tanınmış ne de rağbet görmüştür. Hatta Süleyman Çelebi'nin mevlidinden sonra edebiyatımızda mevlid yazma geleneği başlamıştır denilebilir. (Mazıoğlu, 1974: 31-32).

İbrahim Re'fet'in yaşadığı çevrede özellikle Diyarbakır ve Urfa'da mevlid yazan şairlerin sayısı da dikkat çekicidir.¹⁶ Hatta Siverek'te Re'fet'in çağdaşı, kendi akrabası ve aynı zamanda medrese hocası olan Hacı Yusuf Samî Efendi de bir mevlid yazmıştır. Yusuf Samî'nin mevlidinin yazılış tarihi 1902'dir.¹⁷ Re'fet'in ise hangi tarihte mevlidini yazdığı kesin olmamakla birlikte Yusuf Samî'den sonra kaleme aldığı kuvvetle muhtemeldir. Özellikle Yusuf Samî'nin Mevlid'inin ilk bölümü ile Re'fet'in eserinin planı arasında çok ciddi benzerlikler vardır.¹⁸ İki eser arasındaki en önemli fark vezin ile Yusuf Samî'nin Hz. Muhammed'in miraca çıkışını uzun ve ayrı bir bölümde anlatmış olmasıdır.

Yusuf Samî Efendi'nin Mevlidi'nin vezni, Süleyman Çelebi'nin Mevlid'inin vezni ile aynı iken (fâ'îlâtün fâ'îlâtün fâ'îlün) Re'fet'in Mevlidi'nin vezni (mefâ'ilün mefâ'ilün fa'ülün) bunlardan farklıdır.

Re'fet'in Mevlidi'nin elimizdeki iki yazmasında da bölüm başlıkları yoktur. Ancak çoğu mevlitte olduğu gibi, bunda da her bölümün sonunda Hz. Muhammed'e salavat getirmek üzere

Eger t̄alib isej Hakk'a vuşüle
Şalât it ravza-i pāk-i Resüle

tekrar beyti yer almaktadır. Buna göre mevlidin bölümlerini şöyle tasnif etmek mümkündür:

Klâsik mesnevilerin çoğunda olduğu gibi Re'fet'in de mevlidi besmele, hamdele ve salvele ile başlıyor(1-3).

1. Bu bölüm, Allah'ın birliğinin anlatıldığı tevhid bölümüyle başlar (4-13) ve yedi beyitlik Hz. Muhammed'in övgüsüyle biter (14-20). 21. beyit salavat getirmeye davet eden tekrar beytidir.

2. İkinci ana bölüm sebeb-i te'lif ile başlar (22-27). Şair burada eserini kalbe doğan bir ilham sonucu yazdığını, kara bahtının bu mevlid vesilesiyle açılıp mutlu olacağını şu iki beyitte dile getirir:

Başa emr eyledi ilhâm-ı rûhum
Uyandı 'aşkile hiss-i sünûhum

¹⁶ Bu yöreden tespit ettiğimiz mevlid şairleri şunlardır: Ahmed-i Mürşidi, Halil-i S'irdi, Kanî-i Amidi, Diyarbakırlı İbrahim Re'fet, Yusuf Samî Efendi.

¹⁷ Yusuf Samî ile ilgili yapılmış her iki çalışmada hicri tarih 29 Zî'l-kade 1319 olarak verilmesine rağmen Özgültekin bu tarihin Miladi karşılığı 1899; Sarıççek ise 1903 olarak vermiştir. Oysa verilen hicri tarihin Miladi karşılığı 5 Şubat 1902 Pazar günüdür.

¹⁸ Bu benzerlikler için bkz. (Sarıççek, 2001:143-155).

Yazam peygam-ber-i zî-şāna Mevlūd

Ola bahtım bu yüzden belki mes'ūd

Bu bölümün ikinci alt bölümünde Hz. Muhammed'in nurunun yaratılışı (28-32); Hz. Muhammed'in dedesi Abdulmuttalib'in Allah'tan on oğul istemesi, bu dileğinin gerçekleşmesi durumunda oğullarından birini kurban edeceğini vaatmesi ve kur'ada kurban olarak oğlu Abdullah'ın sürekli çıkması karşısında halkın buna razı olmayıp karşılığında yüz devenin kurban edilmesi hadisesi anlatılıyor (33-52). 53. beyit tekrar beytidir.

3. Bu bölüm de iki alt bölümden oluşuyor. Başta Hz. Abdullah'ın Amine ile evlenmesi ve hamile kalması anlatılıyor. Birinci alt bölümde, Yusuf Samî'nin Mevlidi'nde olduğu gibi hamilelik süresince her ay sırasıyla Hz. Âdem, Şit, İdris, Nuh, Hud, Halil İbrahim, İsmail, Musa ve Hz. İsa'nın Amine'yi ziyaret edip Hz. Muhammed'den müjde vermeleri konusu işlenmiştir (54-87).

İkinci alt bölümünde Hz. Muhammed'in doğumu anlatılmıştır (88-128). Şair burada Hz. Amine'nin doğumu sırasında yanına gelen Hz. Havva, Hz. Asiye ve Hz. Meryem'den bahseder. Yalnız 98. beyitten sonra tekbir ve tehlil getirmek için bir başlık yer alır. 129. beyit her bölümün sonunda olduğu gibi salavat beytidir.

Bu doğum bölümünden sonra gazel nazım şekli ve "fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün" kalıbıyla yazılmış 7 beyitlik bir na't-i şerif yer alır. Bu gazeli, Yusuf Samî'nin Mevlidi'nde olduğu gibi mütekerrir müseddes nazım şekliyle yazılmış (fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün) 6 bendlik mevlidin merhaba bölümü takip eder. 130. beyit yine tekrar edilen salavat beytidir.

4. Bu bölümde, Hz. Muhammed'in doğduktan sonra ümmeti için yaptığı dualar ve gösterdiği mucizeler anlatılmıştır (131-152). 153. beyit tekrar beytidir.

Bundan sonra gelen 154-198 arası beyitlerde de Hz. Muhammed'in mucizelerine devam edildiği için, bir önceki bölümün devamı niteliğindedir. Muhammed'in doğumuyla birlikte dünyanın muhtelif yerlerinde meydana gelen mucizelerin yanında Kur'ân-ı Kerim'in mucizeliği anlatılmıştır. Akabinde Hz. Peygamberin miraca çıkışına yer verilmiş, ancak bu bölüm Yusuf Samî'nin tersine çok kısa tutulmuştur (199-205). 206. beyit salavat getirmeye dair beyittir.

5. Bölüm: Her mevlidde olduğu gibi Re'fet'in Mevlidi de dua bölümüyle son bulur (207-220). Ancak eserin son beyti olan 221. beyit salavat getirmek üzere tekrar edilen beyittir.

Re'fet, Cumhuriyet dönemi şairi olmasına karşın eski şiirin diğer bir ifade ile klâsik Türk şiirinin geleneğine bağlı kalarak şiir yazmıştır. Şairin şimdiye kadar tespit ettiğimiz şiirlerinin hepsi aruzla yazılmıştır. Dolayısıyla Re'fet, divan şiirinin kelimelerine, mazmunlarına kısacası şiir dünyasına vakıf bir şairdir. Arapça ve Farçaya hakim olan şair, şiirlerinde bu iki dilin kendisine sunduğu imkanlardan da

yararlanmıştır. Dolayısıyla İbrahim Re'fet'in Mevlid'inde çok sade bir kullandığı söylenemez.

Ayrıca eserin dili, Eski Anadolu Türkçesi'nin bazı fonetik özelliklerini taşır. Bunu yaşadığı dönemin dil özellikleri olarak görmekten ziyade etkisinde kaldığı mevlid metinlerine bağlamak daha doğru olur. Çünkü aynı durum Yusuf Samî Efendi'nin mevlidinde de vardır. Özellikle, “er-, ver-, et-, de-” gibi fiiller “ir-, vir-, it-, di-” şeklinde harekelendirilerek yazılmıştır. Yine metinde XV. yy. da kullanılan “ol, olar, bular, anı, anuñ, anuñçün, ıssı, kanda” gibi kelimelere az da olsa rastlıyoruz.

Eserin Nüshaları ve Özellikleri:

Mevlid'in, şairin ölümünden sonra istinsah edilmiş iki yazma nüshasını tespit etmiş bulunuyoruz. Her iki nüshada da bazı kelimelerin imlâsı yanlış harekelendirilmiştir. Ayrıca yazılmaması gereken yerde izâfet kesresi çoğu zaman “ı” ile gösterilmiştir. Eserin nüshalarıyla ilgili bazı bilgiler aşağıdadır:

1. Ö: Nüshası:¹⁹

İstinsah tarihi: 1946.

Müstensih: °Abdu'l-kâdir Ruḥâvî Özyazıcı

Kitap ölçüsü: ?

Yaprak sayısı: 21 yk.

Satır: 12.

Yazı: Harekeli Nesih.

Zahriyeden önceki sahifede, eser ve müellif adları, istinsah tarihi ve aşağıdaki beyit yazıldır:

Başladım yazmağa bir hoşça Mevlüd

Oқuyanlar dü °âlem ola mes°üd

Eserden sonra 21b'deki dua ve temme kaydı ise şöyledir:

Şalla'llāhu °alā cemī'î'l-enbiyâi ve'l-mürselîn ve âlihi ve aşḫâbihi ve ehli beytihi ecma°în e't-tayyibîne e't-tahirîne ve'l-ḥamdü li'llāhi rabbi'l-°âlemîn âmîn.

Yazılmışdır tamām Mevlüd-ı Re'fet

Görenler bize de oқuya rahmet

Ḥarrare'l-fakîrû'l-ḥaḳîrû'l-mu'terifu bi'l-'aczi ve't-taḳşîr ve zunübehü keşîr 'ale'l-keşî'l-ma'rûf semerci ve levḥacı 'Abdu'l-kâdir Ruḥâvî Özyazıcı

Ġafere lehu ve li-validihi ve li-üstâzihi ve li-cemī'î'l-mü'minîn âmîn bi-câhi şefî'î'l-müznibîn ve bi-ḥaḳḳı Tâ Hâ ve Yâ Sîn.

22a'da da Sâ'ilî mahlaslı bir şairin bir na'tı var.

¹⁹ Bu nüshaları müstensihlerin soyadının ilk harfine göre kısaltık.

2. Y: Nüshası:²⁰

İstinsah tarihi: 24 Kânûn-i şânî 1954 ve 26 Rebi'ü'l-âhîr 1374.

Müstensih: Siverekli Hasan oğlu Ramazân Yegin.

Kitap ölçüsü: 260 x 187; 220 x 140mm.

Yaprak sayısı: 13 yk.

Satır: 14.

Yazı: Harekeli Nesih.

Yazı alanı ve satırlar çizilmiş, çift sütün ve tek forma halindedir.

Mevlid'in sonunda şaire ait gazel nazım şekliyle yazılmış iki na't ile mesnevî formunda yazılmış ve ilâhiyât başlığını taşıyan uzun bir manzume vardır.

Temme kaydı da şöyledir: *Muharrîri Siverek'in Gül-âbî Bey Mağhallesinden merhûm Hasan oğlu Ramazân Yegin 24 Kânûn-ı şânî 1954 ve 26 Rebi'ü'l-âhîr 1374. Temmet bi-'avni'llâhi'l-meliki'l-Mennân.*

13 b'de "*Siverek şâ'ir İbrâhîm Re'fet Efendi'nin fahr-i kâ'inât hakkındaki medhiyyesi Mevlid-i Şerîf'dir*" notu yazılıdır.

Elimizdeki yazmalar arasında çok belirgin farklar olmamakla birlikte tenkitli metni iki nüshaya göre kurmaya çalıştık. Şiirlerin yazmalarda geçtiği yerlerin yaprak numaraları metnin kenarında verilmiş; iki nüsha arasındaki farklar da aparatta gösterilmiştir. Ayrıca farklı vezinlerle yazılmış na't konulu gazel ile merhaba bölümünü oluşturan musammat kendi içinde numaralandırılmıştır.

MEVLİD-İ ŞERİFÜ'N-NEBEVİYYE²¹

(Aleyhi efzalu's-şalavât ve ekmelü't-taḥiyye)

Y 1b; Ö 1b. E'uzu bi'llâhi mine's-şeyṭâni'r-racîm²²

Bi'smi'llâhi'r-raḥmani'r-raḥîm

mefâ'ilün mefâ'ilün fa'ülün

- 1 Şenâ vü ḥamd[-i] bî-pâyân Ḥudâ'ya
Sezâdır bâb-ı luṭf-ı ilticâya
- 2 Şalât u hem selâm ol Muşafâ'ya
Şefâ'at ma'deni *nûru'l-ḥudâya*²³
- 3 Daḥi âliyle aşḥâb-ı güzîne
Oḡu bir fâtiḡa sen ehl-i dîne²⁴

²⁰ Bu yazmanın aslı Re'fet'in torunu Avukat M Arif Altunkalem'dedir.

²¹ Başlık Ö'den alınmıştır.

²² Bu ibare Ö'de yok.

²³ şalât u hem selâm Ö: Şalât ile selâm, Y.

el-fātiha

- 4 Hüdâ halk itdi işbu kâ'inâtı
Ola müstedlil-i vahdet şifâtı²⁵
- Ö, 2a. 5 Temâşâ it şu kevn ü *kün fe-kâm*
Nedir anla o ferd-i lâ-mekâmı
- 6 Delildir birliğine cümle zerrât
Bütün eşcâr u ezhâr u nebâtât
- 7 Bütün eşyâdaki hükmi-î tabî'at
Olupdur zâtına mir'ât-i vahdet²⁶
- 8 'Uluvv-i şânına yetmez mi âyât
Nizâm-ı arz u âheng-i semâvât²⁷
- 9 İder her müşkili âsân ol Allâh
Ne kudretdir bu kudret mâ-şa'allâh
- 10 Olup cümle mezâyâ mazhar-ı Hâk
Tecellî-dâd-ı muflakdır muhakkağ²⁸
- Ö, 2b.11 Zemîn hağdır zamân hağdır cihân hağ
Anıçün söyledi Mansûr *ene'l-Hak*²⁹
- Y, 2a.12 Ne lâzım zât-ı vaşında mağâle
Ta'alluğ eylemez kudret muhâle
- 13 Ne hikmetdir bu hikmet yâ İlâhî
Seni fehm itmedi kimse kemâ hî
- 14 Biraz da ol habîb-i kibriyâyı
Sağa tavşîf idem ben Muştafâ'yı³⁰
- 15 Muhammed mağla'-i bedr-i münîrdir
Şu'â'ı feyz-i Hâk'dan müstenîrdir
- 16 Olunca şâh-ı iqlîm-i nübüvvet
Giyindi tâc-ı zerrîn-i risâlet

24 sen chl-i dîne Y: ihvân-ı dîne Ö.

25 müstedlil Y: müstedlil Ö.

26 hükmi-î tabî'at Y: hükmi ü tabî'at Ö.

27 Nizâm-ı arz Ö: Nizâm u 'arz Y.

28 mezâyâ Ö: merâyâ Y.

29 "Ben Hakkım" anlamında Hallâc-ı Mansûr'un meşhur sözü. Mansur için bkz: (Pala, 1990: 204-205).

30 idem ben Y: ideyim Ö.

- Ö, 3a 17 Muḥammed *şādıķu'l-va 'dü'l-emindir*³¹
Muḥammed *rahmeten li'l-'ālemindir*³²
- 18 Muḥammed 'āric-ı 'arş-ı berindir
Muḥammed reh-ber-i rūhu'l-emindir
- 19 Hārīm-i sırr-ı vaḥdetde mü'ebbed
Muḥammed'dir Muḥammed'dir Muḥammed
- 20 Ne dirsıñ şānına lāyık u aḥrā
Naşārālar gibi tek itme da'vā
- 21 Eger tālib iseñ Hāķķ'a vuşūle
Şalāt it ravza-i pāk-i Resūle
- 22 Baña emr eyledi ilhām-ı rūḥum
Uyandı 'aşķile ḥiss-i sünūḥum
- 23 *Yazam peyğam-ber-i zī-şāna Mevlūd*
Ola baḥtım bu yüzden belki mes'ūd
- Y, 2b; Ö, 3b. 24 Yüzüm kara bizā'um yoķ bizā'um
Şu vādīde kelāma istiṭā'um
- 25 Silinmez kalb-i 'āşıķdan bu 'aşķı
Ki' nūn [u] ve'l-ķalem yazdı o meşķi³³
- 26 Günāhından rücū' itmezse ādem
Ķalur ḥusrān içinde her dü 'ālem³⁴
- 27 Bizi mağfūr ider elbette Allāh
Diyelim şıdķile estağfiru'llāh
Estağfiru'llāh inne'llāhe ġafūru'r-rahīm³⁵
- 28 Naşıl ḥalķ itdi Rabbim Muştafā'yı
Cihāniñ serveri şāḥib-vefāyı
- Ö, 4a. 29 Yaratdı nūr-ı vechinden o nūrı
Çoķ evvel devr-i ḥilķatden zuhūrı
- 30 Anıñçün vaḥdet-i zātında Allāh
Diritdi Muştafā'yı *li-ma'allāh*³⁶

31 "O sözünde güvenilirdir" anlamında Hz. Muhammed için kullanılan Arapça bir sıfat.

32 Ö'de 17. beytin ilk mısraı ile 18. beytin ikinci mısraı tek beyit haline getirilmiştir. "Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik".

Kur'an-ı Kerim, Enbiyâ 21/107.

33 o meşķi Y: bu meşķi Ö; "Nön. Kalem ve (kalem tutanların) yazdıklarına andolsun." Kur'an-ı Kerim, Kalem, 68/1.

34 her dü Y: iki Ö.

35 Estağfiru'llāh inne'llāhe ġafūru rahīm Y: Estağfiru'llāhe'l-'azīm e'l-lezî lâ İlähe illā hüve'l-ḥayyu'l-ķayyūmu ve netūbu İleyhi Ö.

- 31 Eñ evvel oldu o nûrı dıraḡşān
Cenāb-ı ḡazret-i Ādem'de raḡşān
- 32 O kim geldi vü geçdi enbiyādan
Olar da aldı feyzi bu ziyādan³⁷
- 33 Nihāyet āḡir-i devr-i şalībde
Tecellī itdi 'Abdu'l-muṡṡalīb'de
- 34 O 'Abdu'l-muṡṡalīb nezr eylemişdi
Cenāb-ı Ḥaḡḡ'a karşı söylemişdi³⁸
- Ö, 4b. 35 İder iseḡ baḡa on oḡul iḡsān
İdeyim birini yolunḡda ḡurbān³⁹
- Y, 3a. 36 On oḡlan şāḡibi olduḡda Şeybe
Şaşup ḡaldı bu aḡvāl-i ḡarībe⁴⁰
- 37 Didı bildir İlähe'l-'ālemīn sen
Bularınḡ ḡanḡısın ḡurbān idem ben⁴¹
- 38 Ki bunlar her biri bir nev-civāndır
Cigergāhında bitmiş bir fidāndır⁴²
- 39 Nihāyet oldu mecbūr atdı ḡur'a
İçe cām-ı ecelden biri cur'a
- 40 Nedir bu cilve-pervāzāne ḡud'a
İşābet itdi 'Abdu'llāh'a ḡur'a
- Ö, 5a. 41 Rızā göstermedi erbāb-ı 'irfān
İdeler nāzlı 'Abdu'llāh'ı ḡurbān
- 42 Oturdu bir yere şūrā-yı ümmet
Vireler bu işe bir ḡusn-i şüret
- 43 Didiler vācib oldu bir taşadduḡ
Ḥudā'ya itmeli 'arz-ı temelluḡ
- 44 İde bu müşkilātı belki āsān
Odur 'ālemlere ḡallāḡ-ı Raḡmān

36 "Allah ile birlikte.....", Ku'an-ı Kerim, İsrā, 17/22. Bu ibare bir çok āyetde geçmektedir.

37 Olar da aldı feyzi Ö: Onlar da feyzi aldı Y.

38 ḡarşı Y: ḡarşı Ö.

39 İder iseḡ Ö: İdersiḡ Y.

40 Şeybe, Hz. Muhammed'in dedesi Abdulmuttalīb'in gerçek adıdır; olduḡda Ö: oldı Y.

41 bildir Y: bildim Ö.

42 Cigergāhında Ö: Cigergāhında Y.

- 45 Kodılar on deve bir yana evvel
Yine kur'a aña oldu muhavvel
- 46 Şu üşlüb üzre on def'a atıldı
Vü her bir def'a da on zam idildi
- Ö, 5b. 47 Olunca yüz deve tekmil ne hâlet
Deveye eyledi kur'a işâbet
- 48 Bu da bir cilve-i cünbüş-fezâdır
'Akıllar ermez esrâr-ı Hudâ'dır
- 49 Ki bir tenbîh-i şer'idir cihâna
Düşün bir kerre sen de 'arifâne
- Y, 3b. 50 Belâdan olmak istersin rehâyâ
Anı te'mîn ider zebh-i zuhâyâ⁴³
- 51 Cenâb-ı hâzret-i İsmâ'il'i Hâk
Şu kurbetle halâş itdi muhakkağ
- 52 Münezzehsin nevâkışdan İlâhî
Saña kulluğ ne mümkündür kemâ hî⁴⁴
- Ö, 6a. 53 *Rizâ-i Hâk ise maşşud u gâye*
Şalât eyle Resûl-i kibriyâya
- 54 Ta'alluğ eyledi Hâk'dan irâde
İde her-kes o nürdan istifâde
- 55 Gele dünyâya bir şâhib-şerî'at
Tecellî eyleye hükmi-i meşiyet
- 56 Bu oldu Hâlîk'a maşşud u ma'leb
İde ol cevher-i ferdi mürekkeb⁴⁵
- 57 O hükmi hilkate esbâb-ı tervîc
Ola Âmine 'Abdu'llâh'a tezvîc
- 58 Nazar kııl Âmine bintu'l-Menâf'a
Anıñla girdi 'Abdu'llâh zifâfa
- Ö, 6b. 59 Ne kutlu bir zifâf-ı bezm-i maḥrem
Ne muḥlu ehl-i imân oldu ḥurrem
- 60 İki mihr-i melek-sîmâ vü sîret
Alınca birbirinden kâm-ı vuşlat⁴⁶

43 olmak Y: bolmak Ö.

44 münezzehsin Y: münezzehsin Ö.

45 maşşud Y: ma'leb Ö.

- 61 Reğâyib gicesinde nür-ı ma'būd
Meşîme-sâz-ı tıynet oldu Maḥmūd⁴⁷
- Y, 4a. 62 Rivâyet muhtelif ey nür-ı dide
Faḫaṭ böyle yazılmış Vâkıdî'de⁴⁸
- 63 O gice eyledi ḫamli ta'ayyün
Hilâl-i nev gibi itdi tebeyyün
- 64 Düşünde gördü 'Abdu'llâh bilinden
Mübârek kitfiniñ tâ mafşalından⁴⁹
- Ö, 7a. 65 Gögermiş bir ağaç mânend-i tûbâ
Livâ'ü'l-ḫamda beñzer ḫaddi bâlâ
- 66 Yayılmış şarkdan tâ ğarba dalı
Ṭarâvet-baḫş-ı dil tûbâ mişâli
- 67 Anıñ yaprakları şıḫ muttasıldır
Cihân hep sâyesinde mustazıldır
- 68 Uyandı söyledi yâ Rab nedir bu
Şu aḫvâl-i ğaribe şaşdı meh-rû⁵⁰
- 69 Aradı bir mu'abbir kâmil ol dem
İde keşf-i ḫarîm-i sırra maḫrem
- 70 Bulup o kâmil-i dânyâya şordu
O ru'yâyı mu'abbir böyle yordu
- Ö, 7b. 71 Gele şülb-i şerîfinden bir oğlan
Ola maşrıḫla mağribde ḫüküm-rân⁵¹
- 72 Müyesserdir aña mi'râc-ı vâlâ
Ḥicâb-ı sidreden tâ ḫurb-ı Mevlâ
- 73 Odur peyğam-beri âḫir-zamânıñ
Ser-â-pâ muḫtedâsı enbiyânıñ
- 74 Ricâl-i Hâşimî'de ihtiyârsıñ
A oğlum her ṫarafda baḫtiyârsıñ

46 mihr-i Y: meh-rû Ö.

47 gicesinde Ö: gicesini de Y.

48 Asıl adı Ebû Abdullah Muhammed b. Ömer b. Vakid el Vakidî'dir. Bkz: (Şemsettin Samî, 1996: 4663); (Şeşen, 1988: 150-153).

49 Düşünde D: Dışında Y, Ö / kitfiniñ Y: kitfinin Ö.

50 meh-rû Ö: mihr ü Y.

51 mağribde Ö: mağribden Y.

- Y, 4b. 75 Seniñ oğluñ gibi bir kadri 'ālī
Cihāna gelmemiştir hiç mişālī⁵²
- 76 Ağaç şer'-i şerīfi ol civānıñ
Dañi ümmetidir yapraklar anıñ
- Ö, 8a. 77 Şalāt eyle aña peyğam-berinñdir
Şırāt-ı müstaķimde reh-berinñdir⁵³
- 78 Haber viridi didi Āmīne Hānım
Her ayda bir şadā çaldı kulağım⁵⁴
- 79 Birinci ayda teşrif itdi Ādem
Didi ħamliñ cenāb-ı faħr-i 'ālem
- 80 İkinci ayda geldi ħazret-i Şit
Didi ħamliñde ħatmi oldu teşbīt⁵⁵
- 81 Üçüncü ayda İdrīs itdi ħürmet
Didi ħamliñde bir nūr-i nübüvvet⁵⁶
- 82 Gelüp dördüncü ayda Nūħ peyām-ber
Didi ħamliñde ins ü cınne reh-ber⁵⁷
- Ö, 8b. 83 Bişinci ayda geldi Hūd cenābı
Didi ħamliñ cihānıñ dürr-i nābı
- 84 Gelüp altıncı ayda ol Ĥalīl'im
Didi ħamliñdir oğlum hem delīlim
- 85 Yedinci ayda İsmā'il zebīħim
Didi ħamliñ benim nesl-i şaħiħim
- 86 Gelüp hem sekkizinci ayda Mūsā
Didi ħamliñ raħil-i rāh-ı isrā
- 87 Tamām oldu toķuz ay geldi 'İsā
Didi ħamlīn şefi'-i rüz-ı kübrā
- Y, 5a. 88 Rebi'ü'l-evvel'in on iki işneyn
Gicesi idi ol sultān-ı kevneyn
- Ö, 9a. 89 Karīb oldu ide dünyāyı teşrif
Naşil itsün kalem bilmem ki tavşif

⁵² gelmemiştir Ö: gelmemişdi Y.

⁵³ Y'de nazal (ğ)'ler normal nün (n) harfi ile yazılmıştır.

⁵⁴ çaldı Ö: aldı Y.

⁵⁵ ħamliñde Ö: ħamlinde Y.

⁵⁶ nūr-ı nübüvvet Ö: nūr oldu nübüvvet Y.

⁵⁷ peyām-ber D: peyğām-ber Ö, Y.

- 90 Nihāyetsiz rivāyet var haberce
Saņa ta'rif idem ben muhtaşarca⁵⁸
- 91 Çalındı gökde gül-bāng-i beşāret
Yüceldi yerden āheng-i şeţāret
- 92 Ferişteler melekler zıkr ü tekbīr
Hemān-dem birbirini itdi tebsīr
- 93 Didiler bu gice faħr-i risālet
İdecek 'ālemi teşrife rağbet
- 94 Bu şeb bir rüz-ı nev-rüz-ı Hūdā'dır
Nehāra beşzeyen leyl-i ducādır
- Ö, 9b. 95 Ne mes'ūd bir gice yā Rab ne mes'ūd
Nebiy-yi muhteremdir varsa mevlūd
- 96 Cihāna toplu envā'-ı şadālar
Şalālar zıkr ü tehlil hoş edālar⁵⁹
- 97 İdelim biz de şu āhengi tanzīr
Cenāb-ı kibriyāyı 'izz ü tekbīr
- 98 Bu kışşa burda kalsun ey birāder
Diyelim sıdķ ile Allāhu ekber⁶⁰
Allāhu ekber Allāhu ekber lā İlähe illā'llāh
Vallāhu ekber Allāhu ekber ve li'llāhi'l-ħamd⁶¹
- 99 Uzun boylu rivāyetler var ammā
Amīne Hānım itdi böyle imā
- Y, 5b. 100 Felekden bir melek indi zemīne
Didi müjde saņa müjde Amīne⁶²
- Ö, 10a. 101 Ki sensin āsumān-ı nūr-ı 'irfān
Bu şeb senden toğar mihr-i dirāħşān
- 102 Şefi'-i maħrem-i rüz-ı cezādır
Tefevvuk-kerde-i 'arş-ı Hūdā'dır⁶³

58 idem ben Y: ideyim Ö.

59 Şalālar Y: Şadālar Ö.

60 heyit Y'de siliktir.

61 Tekbir kısmı Ö'de yok.

62 indi Ö: geldi Y.

63 Tefevvuk-kerde Ö: Taşavvuf-kerde Y.

- 103 Şefâ'at bāğının bir nev-nihâli
Belâgat kândının tûfî-mağâli
- 104 Cenâb-ı Hâk didi *levlâke levlâk*⁶⁴
Anıçün halk olundu levh-i eflâk
- 105 Semâdan üç melek indi elinde
Birer bayrak da vardı her birinde
- 106 İkişi ğarb ile şarka çekildi
Birisi Ka'be üstünde dikildi
- Ö, 10b. 107 Gözüm açdım ki yokdur bir celîsim
Yanımda kalmadı hiç bir enîsim⁶⁵
- 108 Firâk aldı beni hüzn ü kederden
Gözüm tıldu boşandı eşk-i terden
- 109 İçeri girdi üç hâtûn hemân-dem
Birisi Âsiye birisi Meryem⁶⁶
- 110 Diger şâh-i nisâdan zât-ı Havvâ
Her üçü birbirinden hûb u ra'nâ⁶⁷
- 111 İkişi iki yanımda oturdu
Biri ta'zîm ile karşımda turdu
- 112 Didiler yâ Amîne bahtı es'ad
Naşib oldu saña Maḥmūd u Aḥmed⁶⁸
- Ö, 11a. 113 Gözümden perdeler ref' oldu âhîr
Baña bir çok 'acâ'ib oldu zâhîr
- Y, 6a. 114 Ne mümkün eyleyem aḥvâli tafşîl
Aña cümle melekler itdi tebcîl
- 115 Hârâretde yürek yandı be-ğâyet
Didim bir şu idiñ tezce 'inâyet⁶⁹
- 116 Baña şundılar anlar bir kadeḥ şu
Ne şu ğâyet lezîz berrâk u hoş-bû
- 117 İçince nûra ğarḳ oldu vücûdum
Yürekden kaydadı ol dūd kebûdum

64 "Habîbim sen olmasaydın felekleri yaratmazdım." Hadis-i Kudsi, Keşf'ü'l-Hafâ, C. 2, s. 164.

65 kalmadı hiç bir Y: kalmamışdır hiç Ö.

66 İçeri Ö: İçerü Y.

67 Diger Ö: Digeri Y.

68 bahtı Ö: baht-ı Y // Maḥmūd u Aḥmed Ö: Maḥmūd Aḥmed Y.

69 tezce Ö: tizce Y.

- 118 Şafağ atdı açıldı fecr-i şādık
Ağarmışdı hemān ufğ-ı meşārık
- Ö, 11b. 119 Gelüp bir mürğ-i zībā-yı sefīd-bāl
Şıgadı zāhrımı kuvvetle der-ḥāl⁷⁰
- 120 Hemān toğdu o dem faḥr-i risālet
Çalındı 'āleme ṭabl-i beşāret
- 121 Açıldı ufğ-ı raḥmimden meṭālī'
O şems-i nūr-i 'irfān oldu ṭālī'
- 122 Geline bu cihāna şāh-ı a'zam
Gidüp ğam şād u ḥurrem oldu 'ālem
- 123 Didiler merḥabā cümle melekler
Döner şevk ü şetāretle felekler
- 124 Şafā geldiñ şafā ey faḥr-i 'ālem
Seniñle müfteḥirdir nesl-i Ādem
- Ö, 12a. 125 Şafā geldiñ ḥabīb-i Rabb-i mennān
Esās-i ḥilkatiñdir rūḥ-ı insān
- 126 Şafā geldiñ yüzüm üzre şafālar
Başım üzre gözüm üzre şafālar
- 127 Günehkārem zelil ü şerme-sārem
Kapuñda boynum egri ğam-ğüsārem
- Y, 6b. 128 İder Re'fet saña 'arz-ı deḥālet
Şefā'at yā Resūlu'llāh şefā'at
- 129 *Rızā-i Ḥaḳ ise maṭlūb u ğāye*
*Şalāt eyle Resūl-i kibriyāya*⁷¹
- Ö, 12b. Na't-i Şerīf⁷²
fe'ilātün fe'ilātün fe'ilātün fe'ilün
- 1 Geldi dünyāya bu şeb faḥr-i cihān peyğam-ber
Gidecek 'arşa kadar rūḥ-ı revān peyğam-ber
- 2 O kadar ceng ü cidāl itdigi Ḥaḳḳ'ın yoluna
Oldu āğışten-i ḥüdgāh-ı zamān peyğam-ber

70 zāhrımı Y: bilimi Ö.

71 maṭlūb Y: maḳşād Ö.

72 Ö'de "Gazel-i Re'fet" yazılıdır.

- 3 Zaḥmdâr itdi bütûn sîne-i küfr ü şerîri
Aldı emânını tutdı nişân peygâm-ber⁷³
- 4 Ne şerefdir ki saña indi semâdan Kur'an
Ey güneş yüzlü kamer kaşı kemân peygâm-ber
- 5 Nice bir âteş-i 'aşkıyla ciger-süz olayım
Bir kadeh şun baña ey sâki-i cân peygâm-ber⁷⁴
- 6 Bize itmezse şefâ'at ne yamân husrândır
Ravza-i pâk-i münevverde yatan peygâm-ber
- 7 Re'fetâ çok ise de silsile-i necl-i 'Arab
Hâşimî'den ne güzel toğdu fidan peygâm-ber⁷⁵

Merḥabâ⁷⁶

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

I

- Ö, 13a. Merḥabâ ey maṭla'-i mihr-i şefâ'at merḥabâ
Merḥabâ ey mazhar-ı nûr-ı hidâyet merḥabâ
Merḥabâ ey pâyedâr-ı rütbe-i fahrü'l-verâ
Merḥabâ ey sâyedâr-ı zıll-i memdûḥ-ı Hudâ
- Y, 7a. Merḥabâ yâ seyyidü'l-kevneyn yâ şemsü'd-ḍuḥâ
Merḥabâ yâ şâhibü'l-mi'râc yâ bedrü'd-dücâ

II

'Âlem-i lâhût-ı 'aşkıñ bir güzel cânânısıñ
Miz-bân-ı rûhımñ hürmetli bir mihmânısıñ
Kişver-i kudsiyyetiñ kudretli bir sultânısıñ
İns ü cin fermân-beriñdir 'âlemiñ hâkânısıñ
Merḥabâ yâ seyyidü'l-kevneyn yâ şemsü'd-ḍuḥâ
Merḥabâ yâ şâhibü'l-mi'râc yâ bedrü'd-dücâ

III

Senden istişfâ'a geldi bu dil-i âvâremiz
Ey nebiy-yi muhterem yok başka türlü çâremiz
Kağıran oldu kabâhatdan dil-i şad-pâremiz
Merhem-i luṭfuñla eyler iltiyâm bu yaremiz
Merḥabâ yâ seyyidü'l-kevneyn yâ şemsü'd-ḍuḥâ
Merḥabâ yâ şâhibü'l-mi'râc yâ bedrü'd-dücâ

73 Zaḥmdâr Ö: Zaḥmdan Y // tutdı Y: Ö'de boş bırakılmış. Mısraın vezni bozuktur.

74 olayım Y: olalım Ö.

75 necl-i Y: âl-i Ö.

76 Bu başlık Ö'de yok.

IV

Bu hacâletle henüz gitmezden evvel maḥşere
 Ben ü emşâlim günehkârlar biriksün bir yere
 Mevlüd-ı pâkinde ta'zîm edelim sen servere
 Hoş gele belki cenâb-ı 'âlî-i peygâmbere⁷⁷
 Merḥabâ yâ seyyidü'l-kevneyn yâ şemsü'd-ḍuḥâ
 Merḥabâ yâ şâhibü'l-mi'râc yâ bedrû'd-dücâ

V

Hilkâtiñ itdi vesile kâ'inât icâdına
 Âferîn ol şan'at-ı kevnîñ büyük üstâdına
 Gel yetiş 'âşî günehkâr ümmetiñ imdâdına
 Dâdına imdâdına feryâdına irşâdına⁷⁸
 Merḥabâ yâ seyyidü'l-kevneyn yâ şemsü'd-ḍuḥâ
 Merḥabâ yâ şâhibü'l-mi'râc yâ bedrû'd-dücâ

VI

- Ö, 14a; Y, 7b. Bir ayak üzre тұrur биñ bir ayak маḥşer günü
 Yüksele tâ 'arşa dek 'âşî vü mücrimler ünü
 Ümmetiñdir yâ Resûlu'llâh bıraḡma sen onu
 Re'fet-i bî-çâreniñ yoḡsa perişândır şonu
 Merḥabâ yâ seyyidü'l-kevneyn yâ şemsü'd-ḍuḥâ
 Merḥabâ yâ şâhibü'l-mi'râc yâ bedrû'd-dücâ
- 130 *Eger tâlib iseñ Haḡḡ'a vuşûla*
Şalât it ravza-i pâk-i Resûle⁷⁹
- 131 Cenâb-ı ḡazret-i Aḡmed ki oldu
 Cihân şevḡ ü meserretlerle ḡoldu
- 132 Naşıl ḡolmaz odur bedr-i şerî'at
 Naşıl ḡolmaz odur nûr-ı ḡarîḡat
- 133 Naşıl ḡolmaz odur mihr-i ḡaḡîḡat
 Naşıl ḡolmaz odur şems-i 'adâlet
- Ö, 14b. 134 Bütün ins ü melekler geldi vecde
 Daḡi beyt-i mu'azzam ḡıldı secde⁸⁰

77 Bu Ö: Şu Y//bir Y: her Ö.

78 büyük Y: güzel Ö.

79 Bu beyit Ö'de yok.

80 ḡıldı Ö: itdi. Y.

- 135 Uruldu zahrına mihr-i nübüvvet
Temerküz itdi anda nefy ü müşbet
- 136 Şarıldı kundağa ol cism-i pāki
Şadefle dūr ola memzūc u nāki⁸¹ ?
- 137 Tamām oldu şu hizmetler nihāyet
Baņa geldi o anda başka hālet
- 138 Yanımda kalmadı bir ferd-i deyyār
Ve leyse ğayrenā deyyārü fi'd-dār⁸²
- 139 Nazar kıldım ki yoķ ol tıfl-i nāzım
Yanımda ğā'ib olmuş ser-firāzım
- Ö, 15a. 140 Şaşırdım 'ādetā fırlandı başım
Gözümdeñ ihtiyārsız aķdı yaşıım⁸³
- Y, 8a. 141 Şıkıldım pek tırıldım bu belādan
Husūfa uğrayan bedr-i semādan
- 142 Ararken bir de baķdım nūr-ı dīdem
Ciger-güşem o ferzend-i güzīdem
- 143 Cebīn-sāy-ı sücūd olmuş o dil-ber
O yapraķ lebleri āheste ditrer
- 144 Yürekden kaynadı kanım be-ğāyet
Gözüm tıldu hemān eşk-i meserret
- 145 Koçup kundağını şefkatle kapdım
Sözün fehmi itmedim kendim ne yapdım
- Ö, 15b. 146 Egildim diñledim diķkatle anı
Ben ol peyğam-ber-i āħir-zamānı
- 147 Dir idi yā İlähe'l-'ālemīn sen
Bu 'āşī ümmeti dūr itme benden⁸⁴
- 148 Zā'if ü nā-tüvān miskīn o ümmet
Şefā'at istiyor senden şefā'at⁸⁵
- 149 Düşürme el-emān yā Rab helāke
Bağışla anları bu tıfl-i pāke⁸⁶

81 memzūc Y; mahrūcī Ö / nāki Y; tāki Ö.

82 Biz de dahil olmak üzere kimse burada baki değildir.

83 fırlandı Ö; fırlandı Y.

84 'ālemīn sen Ö; 'ālemīnsiğ Y

85 Zā'if ü nā-tüvān Y; Zā'if-i nā-tüvān Ö.

86 el-emān Y; anları Ö; // anları Y; el-emān Ö.

- 150 Ne devletdir ne devletdir ne devlet
Saņa şîr-ḥ̄âr iken itdi şefâ'at
- 151 Şîkîl sen de biraz geç bu hevâdan
Hevâ-yı nefis ü şeytan ü riyâdan
- Ö. 16a. 152 Cenâb-ı Muştafâ'ya rabṭ-ı kalb it
Göğüldeñ mâ-sivâ'u'llâhı selb it⁸⁷
- 153 *Eger tâlib iseñ Haḳḳ'a vuşûla*
Şalât it ravza-i pâk-i Resûle
- Y, 8b. 154 Kalem taḥrîre başla mu'cizâtıñ
Olasıñ mazḥar-ı ḳadr-i dühâtıñ
- 155 Vilâdet gicesi toḳuz ya onu
Yıḳıldı ṭâḳ-ı Kısra'nıñ sûtünü
- 156 Kırıldı şevket ü dârât ü ḳayşer
Ḥükümdârlıḳ aña oldu müyesser⁸⁸
- 157 Ḳurudu Sâve döndü bir serâba
Naşârâ uğradı bir ıztırâba
- Ö, 16b. 158 Hemân âteş-kedeler söndü ol dem
Mecûsiler de oldu ḥor u mülzem
- 159 Bütün 'afv ü şerîfinde nümâyân
Birer şüret ile esrâr-ı Ḳur'an⁸⁹
- 160 Mübârek parmağı şaḳḳu'l-ḳamerdir
Sevâd-ı çeşmi mâ zâğa'l-başardır⁹⁰
- 161 O incü dişleri ğâyetde parlaḳ
İderdi zulmet-i dünyâyı işrâḳ
- 162 Şabâhatde yüzi şemsü'd-ḍuhâdır
Mu'aṭṭar saçları leylü'd-dücâdır⁹¹
- 163 Ḥarîrden nermter iken bayağı
Yürürken taşda iz ḳurdu ayağı⁹²

87 selb it Y: şûlb it Ö.

88 dârât Y: dârâ Ö.

89 esrâr-ı Ḳur'an Y: âyât-ı Ḳur'an Ö.

90 Sevâd D: Metinde "sivâd" şeklinde harekelenmiş. Ö, Y; "Gözü kaymadı", Kur'an-ı Kerim, Necm, 53/17.

91 "Kuşluk vakti güneşi" ayrıca Duhâ suresine telmih vardır. Kur'an-ı Kerim, Duhâ, 93/1.

92 nermter Y: nerm ü ter Ö.

- Ö, 17a. 164 Cenâb-ı Aḥmed'e yetmez mi burhân
Cihâni zâbt ide i'câz-ı K̡ur'ân
- 165 Biraz diñle idem teşriḥ ü ityân
Ne K̡ur'ân'dır o K̡ur'ân aña ihvân⁹³
- 166 Mezâyâsında aḥkâm-ı şerî'at
İşâratında âşâr-ı siyâset
- 167 Hikâyâtında târiḥ-i me'âşir
Hiṭâbâtında aḥlâḳ-ı tefâsir⁹⁴
- Y, 9a. 168 İfâdâtında i'câz-ı belâgat
Ma'anîsinde var esrâr-ı hikmet
- 169 Ṭabâbet 'ilm ü eşyâ hep ser-â-pâ
O K̡ur'ân'da hüveydâdır hüveydâ
- Ö, 17b. 170 O bir dîni vü fennî bir kitâbdır
Aña imân iden ehl-i meşâbdır
- 171 Hudâ'dan ḥalka indi şu desâtir
Dinür mi mâzîden ḳalmış esâtir
- 172 Siyâsî iḳtişadî ictimâ'î
Kelâmu'llâh degildir ihtirâ'î
- 173 Haber virmiş şu'ünâtdan ser-â-ser
Daḫi dünyâda 'uḳbâda ber-â-ber
- 174 Şu uşlûb üzre inmiş bir kitâba
Naşıl dirler ki bilmem bir hiṭâba
- 175 Esâs-ı ḫilḳat-ı nûr-ı Muḫammed
O K̡ur'ân'dan alınmışdır mücerred
- Ö, 18a. 176 Muḫammed 'ayn-ı K̡ur'ân'dır ey ihvân
Buña böyle inanmış ehl-i imân⁹⁵
- 177 Gidince ḫâzrete şems-i dü-gitî
O nûra mazḫar oldu ehl-i beyti⁹⁶
- 178 Ḥurâfât u ta'aşşubdan bu dîni
Ḥalâş iden o K̡ur'ân-ı mubîni

93 idem Y: ideyim Ö / teşriḫ Y: şerḫ Ö.

94 me'âşir Y: mül'eşsir Ö.

95 'ayn-ı K̡ur'ân'dır ey ihvân Ö: 'ayn-ı K̡ur'ân dînce şâyân Y // Buña böyle inanmış ehl-i imân Ö: İder ehl-i taşavvuf böyle inan Y.

96 ḫâzrete şems-i dü-gitî Ö: bu fenâdan feyz-i baḫtı Y.

- 179 Oğu diğkat ile her-dem meşâb ol
'Amel it hükmüne sen kâm-yâb ol
- 180 Ki her bir cümlesi Hakk'a nedîmdir
Kelâmı nefsi-i hayy u kadîmdir
- Y, 9b. 181 Buña hâdiş diyen ehl-i şürûrdur
Daha toğrusu muhtelu's-su'ûrdur⁹⁷
- Ö, 18b. 182 Midâd olsa deñizler yâ İlâhî
Bunu yazmak ne mümkündür kemâ hî
- 183 Zuhûr u hilkatîñ 'arz itdigim zât
Bütün ahlâkı şâyân-ı tahiyât⁹⁸
- 184 O şöretle anı medh itdi Hallâk
Ki anda hatm olundu hüsn-i ahlâk
- 185 Kaçın ta'dâd idem de dinle ihvân
Naşıldır anla o meb'ûş-ı Rahmân
- 186 Yüzünde var idi gerçi mehâbet
Halîmü't-tab' idi yokdu huşûnet
- 187 Elinde var iken seyf-i celâdet
İderdi rıfk ile ilzâma himmet
- Ö, 19a. 188 'Aleyhinde dañi olsa huşûmet
Yine eylerdi icrâ-yı 'adâlet
- 189 Hevâdan söylemezdi her kelâmı
Şerî'at maşlahat hikmet nişâbı
- 190 Nebât u hikmeti olmaz mı nâbit
Sözünde toğrıdı va 'dinde şâbit⁹⁹
- 191 Nazar eyle o ümmî-yi hüner-dân
Tağıtdı 'âleme envâr-ı 'irfân
- 192 Vağâr u miknetinde i'tidâli
Şecâ'atda bulunmazdı mişâli¹⁰⁰
- 193 Ne deñlü olsa da müşkül umûru
Bozulmazdı yine zevk ü huşûru¹⁰¹

97 Daha Y: Dañi Ö.

98 Zuhûr u hilkatîñ Y: Zuhûri hilkatîñ Ö.

99 Nebât u hikmeti olmaz mı Y: Nebât-i hikmeti olmazdı Ö.

100 miknetinde D: Her iki metinde de "meknetinde" şeklinde harekelenmiş.// Şecâ'atde Ö: Şecâ'atle Y.

101 umûruY: huşûru Ö.

- Ö, 19b. 194 Naşıldı mebde-i İslâmda hâli
O şüretle hitâm buldu kemâlî
- Y, 10a. 195 İderdi meşveretle hall-i eşķâl
Aña mekşûf iken esrâr-ı ahvâl
- 196 Sehâ-yı tab'ına hiç yokdu hem-tâ
Odur baħr-i keremde dürr-i yek-tâ
- 197 Müsavât itdi 'aşrında teraķķî
Temeyyüzden çok eylerdi tevaķķî
- 198 İşi aşķâb ile hep istinâsdi
Cihâna karşı pek hâtır-şinâsdi
- 199 Tevâzu'la anıy yükseldi şânı
Maķâm-ı sidreden çıķdı nişânı
- Ö, 20a. 200 O gice Ümmehânî'niñ evinden
Geçüp Beytül-harâm Aķşâ ilinden
- 201 Gidüp mi'râca toĝru şâh-ı levlâk
İdüp Cibril ile hem seyr-i eflâk
- 202 Beķâ-ender-beķâya mazħar oldu
Yataĝını dönünce ıssı buldu
- 203 Şu aħlâķ ile eylerse taħalluķ
Saña luţf-i Ĥudâ eyler ta'alluķ
- 204 Ve illâ vâdî-i ĥusrân yerinđir
Hevâ vü nefsi-şeytân reh-berinđir¹⁰²
- 205 Şaķın sü'-i 'amelden ictinâb it
Güzel ĥulķ ile nefsinĝ müsteţâb it
- 206 *Rizâ-i Ĥaķ ise maţlûb u ĝâye*
*Şalât it ravza-i pâk-i Resûle*¹⁰³
- Y, 10b; Ö, 20b.
- 207 İlahî ism-i a'zam ĥürmetine
Ĥarîm-i beyt-i ekrem ĥürmetine
- 208 Ni'al-i ĥuds-i Ka'be ĥürmetine
Cibâl-i tûr-ı Sînâ ĥürmetine¹⁰⁴

102 nefsi-şeytân Y: nefsi ü şeytân Ö.

103 maţlûb Y: maķşûd Ö.

- 209 Cemî'-i enbiyâ hürmetine
Muhammed Muştafâ hürmetine¹⁰⁵
- 210 Marîz-i nâ-tüvân âteş-nevâyız
Gönülde haste-i mecrûh-devâyız
- 211 Bizi mağfür kıl rûz-ı cezâda
Utandırma huzûr-ı enbiyâda
- 212 Cemî'-i mü'minîn ü mü'minâtın
Hudâ 'afv eyleye hep seyyi'âtın
- 213 İlâhî bâ'is-i cem'iyeti hem
Dü 'âlemde şerefle eyle hurrem¹⁰⁶
- 214 Bağışla okuyanı dinleyeni
Dağı cândan bu sözü anlayanı¹⁰⁷
- 215 Murâdın vir Hudâyâ sâmi'îniñ
Günâhın 'afv kıl ihvân-ı dîniñ
- Ö 21a. 216 İlâhî cümleye luţfun mezîd it
Şakiye nâmı[nı] yâ Rab sa'îd it
- 217 Dağı bu nâzım-ı mevfûr şeyniñ
Esâtiz ü eķârib vâlideyniñ
- 218 Günâhından geçüp 'afv it İlâhî
Cemâl ü cennetiñle kıl mübâhî
- 219 Hudâ'dan var ümidim bu du'âda
Melekler söyleye âmin semâda
- 220 Yeter Re'fet hitâm vir bu du'âya
Şalât ile selâm it Muştafâ'ya¹⁰⁸
- 221 *Eger tâlib iseñ Haķķ'a vuşûla*
Şalât it ravza-i pâk-i Resûle¹⁰⁹

104 kuds-i Ka'be Y: Kudüs Ka'be Ö:

105 209, 210, 211. beyitler Y'den alınmıştır.

106 Bu beyit Ö'de yok.

107 214, 215 ve 216. beyitler Ö'den alınmıştır.

108 Muştafâ'ya Y: enbiyâya Ö.

109 Bu beyit Ö'den alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Aclûnî, İsmail b. Muhamed el-Aclûnî (1405), *Keşfü'l-Hafâ*, C. 2 (Tahkik eden: Ahmed el-Kalâşî), Beyrut: 4. Baskı.
- Alpay, Bedri (1986), *Şanlıurfa Şairleri*, (Edisyon: Adil Saraç), Şanlıurfa: Dal Yayıncılık.
- Cengiz, Recep (2001), "Şair İbrahim Re'fet'in Şiirleri Üzerine Sosyolojik Bir Çözümleme" Siverek Kaymakamlığı, Tarihte Siverek Sempozyumu Bildirileri, 13-14 Ekim 2001, Şanlıurfa: Elif Matbaası.
- Kur'ân-ı Kerim ve Açıklamalı Meâli (1993), (Haz: Prof.Dr. Hayrettin Karaman vd.) Ankara: TDV.
- Latîfî Tezkiresi (1314), *Der-sa'âdet: İkdâm Matbaası*.
- Mazıoğlu, Hasibe (1974), "Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler", *Türkoloji Dergisi*, VI. Cilt, AÜ DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Enstitüsü, Ankara:
- Oyman, Mehmet (1968), "Siverekli Şair İbrahim Refet", *Siverek Dergisi*, Siverek Yüksel Tahsil Gençliği Derneği.
- Özgültekin, Ramazan (2006), *Siverek Evliya ve Alimleri*, Siverek.
- Pala, İskender (1990), *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Pekolcay, Necla (Dr.), (1980), *Süleyman Çelebi Mevlid (Vesiletü'n-necât)*, İstanbul: Dergah Yayınları.
- Sarıçiçek, Ramazan (2001), "Siverekli Şair ve Hattat H. Yûsuf Sâmi" Siverek Kaymakamlığı, Tarihte Siverek Sempozyumu Bildirileri, 13-14 Ekim 2001, Şanlıurfa: Elif Matbaası.
- Şemsettin Samî (1996), *Kâmûsu'l-A'lâm*, C. 6, Tıpkıbasım, Ankara: Kaşgar Neşriyat.
- Şeşen, Ramazan (1988), *İslâm Ansiklopedisi*, C. 13, İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Tarihi ve Kültürüyle Siverek, (2003), (Haz: Ramazan Özgültekin, Ekrem Akman, Hüseyin Demirbağ, Kadir Sun), Ankara: Siverek Kaymakamlığı Yayınları.
- Tuman, Mehmet Nâil, (2001), *Tuhfe-i Nâilî*, C. I, (Haz: Cemâl Kurnaz- Mustafa Tatçı), Ankara: Bizim Büro Yayınları.